

LIBRIS

Coordonator Leda Bazaar:
SHAUKI AL-GAREEB

We know
books

ANNA STUART

Moașă din Berlin

Traducere din limba engleză de
IOANA BENA

LEDA BAZAAR

PROLOG

AUSCHWITZ-BIRKENAU | DECEMBRIE 1943

ESTER

ESTE UN MIRACOL. DE FIECARE DATĂ CÂND ASISTA LA O naștere, i se părea ceva magic, dar abia acum, cu propriul copil, înțelege că este un miracol. Cum a putut să creeze ființa asta perfectă în miniatură? Cum de-a adus pe lume acest omuleț din trupul ei emaciat? Cum a reușit să facă să-i izvorască laptele care-o hrănește pe fetița ei? Și cum Dumnezeu poate continua s-o facă aici, în iad?

Locul niciunui copil nu este la Auschwitz-Birkenau, și totuși, niciun copil nu ar trebui să fie luat.

— Trebuie s-o ascund, își spune iar și iar, dar nu are unde s-o ascundă printre paturile goale de lemn.

În Auschwitz-Birkenau nu există preșuri, nu există perne, nu există scaune. Nicio femeie nu are mai mult decât haina vărgată din spinare, nicio saltea nu are mai mult de-un pumn de paie și nicio pătură nu este suficient de groasă pentru a acoperi fie și-un membru înghețat. Ester a reușit să-și țină copila în viață timp de două zile neprețuite doar prin bunătatea celorlalte femei, care au pus deoparte pentru ea rațiile de care se pot

lipsi cu atâta greutate. Chiar dacă și-ar ascunde copilul în cele mai ferite cotloane ale barăcilor, tot ar fi doar pentru a muri.

Mângâie părul pufos al Pippei, care doarme. Este blond. Și asta e un miracol. Naziștilor le plac copiii blonzi. Știe că îi vor lua copilul și i-l vor da unei „nemțoaice sănătoase”, și asta o va ține pe Pippa în viață. Și în siguranță.

Dar nu va fi cu Ester.

E mai bine, în cele din urmă, ca pruncul tău să moară cu tine sau să trăiască, dar fără tine?

Sunt soiul de întrebări imposibile pe care ți le pun lagărele. Ester a văzut de nenumărate ori chinul lor la alte femei, dar acum se răsucesc ca un pumnal în propriul ei pântec încă pulsând. Pippa nu mai este înăuntrul trupului său, e adevărat, dar esența copilei se află în fiecare celulă a sa, iar când i-o vor lua, asta le va sfâșia pe toate.

Și o vor lua. Ester nu o poate ascunde pe Pippa de ochiul atotștiutor și plin de ură al național-socialismului, dar există totuși un lucru pe care îl poate face.

— Trebuie să-i fac un semn.

Se întinde după acul de tatuaj. Nu este permisă imprimarea vreunui număr pe brațele copiilor evrei, dar Ester își poate tatua propriul număr la subsuoara Pippei, ascunzându-l în culele pielii bebelușului. Într-o zi, când această nebunie întuneacă se va sfârși, ar putea s-o regăsească. E o speranță chinuită, dar poate că această speranță îi va lăsa destule celule nesfâșiate și o va ține în viață în clipa îngrozitoare în care îi vor fura pruncul scump.

Ridică acul și face semnele. Bebelușul, speriat, deschide ochii și scoate un scâncet, dar apoi nu mai protestează. Poate că e prea slăbit sau, poate, cumva, înțelege.

— Gata, gata! o liniștește Ester. Nu durează mult. Va merita. Te va face cu adevărat a mea.

Oare așa va fi? O mai ține pe Pippa în brațe încă două zile.

— Te iubesc! îi spune la nesfârșit. Te iubesc, acum și pentru totdeauna, și nu voi înceta niciodată să te caut!

Pippa clipește cu ochii albaștri la ea.

În a patra zi însă se aude un strigăt din ușa barăcii:

— O mașină! Vine o mașină!

Sunt aici, deci. Au sosit. Durerea pierderii apropiate o străfulgeră pe Ester, care își lipește pruncul de corp, sărutându-i iar și iar ochii albaștri – nu trebuie ca fetița să-și vadă mama lăsând-o pradă ghearelor hrăpărețe ale dușmanului.

— Îmi pare rău, Pippa! hohotește ea. Îmi pare foarte, foarte rău!

Ușa se umple cu întunericul de șarpe al SS-istului. Mâini manichiurate ies dintr-o haină elegantă și se agață de copilul ei ca un răpitor de prada sa.

— Nu-i face rău! îl imploră Ester.

— De ce i-aș face rău? rânjește bărbatul. Este o bună fiică a Reichului.

Un hohot crud de răs, o lovitură de cizmă, și-au dispărut. Ester cade pe podea și așteaptă. Durerea este cumplită, dar culelele ei nu se sfâșie, până la urmă. Nu e nicidecum ceva atât de blând. În loc de asta, se strâng în noduri dure, furioase, de amară hotărâre. Nu-i va lăsa să scape așa; nu-i va lăsa să câștige.

În cele din urmă, *chiar este* mai bine să-ți trăiască pruncul. Speranța este cea mai mare durere, dar și cea mai mare putere. De-acum înainte, regăsirea fetiței ei este scopul lui Ester, provocarea ei, țelul care o mână. În mijlocul mizeriei, frigului și fricii de la Auschwitz, regăsirea copilului ei este acum rațiunea pentru care Ester va rămâne în viață.

UNU

STALINSTADT, GERMANIA DE EST | JOI, 18 MAI 1961

OLIVIA

NU BĂTAIA ÎN UȘĂ A TREZIT-O PE OLIVIA ȘI NICI VOCEA bărbatului străin – măsurată, dar cu o încordare care cerea ascultare – ori răspunsul ferm al mamei sale. Îngrijorarea tatălui ei a fost cea care i s-a furișat în somn și a făcut-o să se dea jos din pat. Tata era un om blând și liniștit, dar în seara asta părea furios.

— Ori merg cu ea, ori nu merge deloc.

— Nu sunt acceptați bărbați, a venit răspunsul sec.

Cu inima bătându-i nebunește în piept, Olivia a întins mâna după halat, apoi s-a răzgândit; nu te înfățișai la Stasi în pijamale. Și-a luat atunci hainele de ieri, care fuseseră puse în grabă pe scaun. Mama ei s-ar fi supărat dacă ar fi văzut asta – era obsedată de ordine –, dar Olivia fusese prea obosită ca să le împăturească și să le așeze la loc în dulap. Bucuroasă acum de asta, și-a tras pe ea bluza albastră și fusta neagră – uniforma *Freie Deutsche Jugend*, Tineretul German Liber –, fără să se sinchisească de ciorapii de lână sau de baticul alb-albastru din jurul gâtului.

Conversația continua la parter, dar răbdarea bărbatului se epuizase în mod vădit, așa că Olivia a deschis în grabă ușa. Părinții ei stăteau umăr lângă umăr în hol, în fața unui bărbat voinic, îmbrăcat într-un palton greu, care stătea cu un picior pe pragul ușii lor de parcă ar fi fost al lui.

— Stasi este scutul și sabia partidului, a murmurat Olivia pentru sine, întrucât așa fusese învățată la școală. Nu ai de ce să te temi de Ministerul Securității Statului dacă ești un bun socialist.

Până acum, Olivia crezuse asta, dar, cu agentul de pe holul ei, în cele mai întunecate ore ale nopții, nu putea împiedica spaima să i se strecoare, nepoftită, prin vene.

— Soția dumneavoastră va fi absolut în siguranță, domnule, a rostit agentul, „domnule” fiind adăugat după o mică ezitare, ca pentru a-l liniști pe tata.

Mama Oliviei, Ester, s-a uitat la soțul ei, iar uniforma sa de moașă era atât de strălucitor de albă în lumina lunii care pătrundea prin fereastra holului, încât părea aproape fantomatică.

— Este doar o naștere, Filip. E doar o mamă.

— Este o prizonieră, *meine lieblich*¹, a răspuns el. Ar putea fi periculoasă.

— De aceea și este sub pază atentă! a răbufnit agentul Stasi. Se enervase, și asta, Olivia o știa, era ceva periculos.

— Merg și eu.

Au privit-o cu toții, și, simțindu-se expusă, s-a gândit că ar fi trebuit să mai întârzie câteva clipe în plus ca să-și tragă ciorapii pe ea. S-a grăbit spre ei, aruncând o privire spre ușa fraților mai mici, ca să se asigure că nu-i trezise.

— Mă duc cu *Mutti*².

— *Kindchen*¹, nu trebuie neapărat să-o faci, a spus Ester.

— Nu trebuie, dar o s-o fac. Vreau s-o fac.

— Bine! a spus agentul Stasi. Atunci, grăbește-te! Nu-i timp de pierdut. Când am plecat eu, țipa cât o țineau puterile.

Ester și-a permis un mic zâmbet.

— Așa fac femeile.

Stomacul Oliviei se răsucea încă de frică, dar calmul mamei sale a liniștit-o cumva, așa că și-a vârât picioarele goale în pantofii de școală. Bărbatul a aruncat o privire la cămașa FDJ și, cu un semn scurt de aprobare, a luat haina pe care i-o întindea Filip și a ajutat-o s-o îmbrace.

— Mulțumesc!

— Aveți grijă! a adăugat Filip, sărutându-le.

Părea tot neliniștit, dar acum Olivia se simțea mai încrezătoare. Nu aveau probleme – dimpotrivă, ajutau statul, așa cum și trebuiau s-o facă, iar frica era învinsă de o emoție crescândă. O mai asistase pe mama ei la nașteri, chiar și la câteva în mijlocul nopții, dar niciodată cu o asemenea dramă în desfășurare. Să vezi numai când avea să le povestească a doua zi tuturor celor de la școală!

Luna era sus pe cer deasupra Stalinstadtului, aruncând o tentă argintie peste noul oraș socialist perfect. Șirurile simetrice de blocuri de locuințe se decupau ca niște siluete masive, iar fumul turnătoriei de fier, pentru deservirea căreia fusese construită urbea, dansa urcând spre cer, ca și cum ar fi fost atras de strălucire. Farurile unei mașini proiectau două puncte galbene pe marele obelisc al prieteniei germano-sovietice așezat vizavi de blocul lor, iar Olivia l-a salutat automat, dar a văzut apoi vehiculul din fața lor și inima i-a tresăltat din nou.

¹ „Draga mea”, în lb. ger., în orig. (n. tr.).

² „Mămica”, în lb. ger., în orig. (n. tr.).

¹ „Copilă”, în lb. ger., în orig. (n. tr.).

— Înăuntru, vă rog!

Agentul a deschis ușa dubei gri și sumbre, dar Olivia s-a tras înapoi. Toată lumea cunoștea aceste dube și nimeni nu voia să le vadă interiorul.

— Eu nu...

— Înăuntru!

Aproape că le-a împins în spațiul strâmt.

— Avem...? s-a bâlbâit Olivia, dar cuvintele i s-au pierdut în zgomotul portierei trântite și s-au trezit închise înăuntru.

— Nu, nu avem necazuri, Liv, a răspuns mama ei cu blândețe. Stai jos și încearcă să nu-ți faci griji!

Duba era împărțită în cinci celule în miniatură, fiecare cu câte o bancă solidă și tare și un cârlig pentru cătușe. Măcar ușile celulelor nu erau încuiate, așa că și-a văzut mama așezându-se frumos într-una dintre ele, cu spatele drept, cu picioarele lipite și cu trusa medicală ținută strâns în poală. Cu inima bătându-i cu putere, Olivia a încercat să se înghesuie în următoarea, dar, fiind cu aproape un cap mai înaltă decât mama ei, abia încăpea acolo. Avea „oase mari”, fiind ca un cuc uriaș într-un cuib de vrăbii subțiri și ușoare, dar măcar asta însemna că acum își putea folosi picioarele lungi ca să țină ușa deschisă și pe mama ei la vedere.

— Unde mergem? a întreat-o.

— O să aflăm curând, scumpa mea.

Olivia a dat din cap cu reticență. Nimeni din Germania de Est nu știa mai mult decât este necesar. Era mai bine așa. Statul avea totul sub control, iar sarcina individului era să își îndeplinească rolul conform instrucțiunilor. *Suntem, cu toții, și-a amintit Olivia, doar niște piese în marele puzzle al vieții comunitare. Dacă ne încadrăm în locul atribuit nouă, atunci imaginea*

globală va ieși cum trebuie. Totuși, ar fi fost frumos să știe dacă avea să stea în această dubă terifiantă câteva minute, ore sau...

— Ah! a icnit ea când duba s-a oprit brusc.

Au auzit un zgomot de uși de garaj deschizându-se și duba și-a reluat drumul zgâlțâindu-se, apoi au auzit ușile garajului închizându-se în urma lor.

Ester s-a întins și i-a luat mâna Oliviei.

— Nu avem necazuri, a repetat ea.

Dar Olivia a trebuit să facă un adevărat efort ca s-o creadă când s-a deschis ușa și au fost îmbrâncite într-un garaj alb și gol, apoi au urcat două trepte înspre coridorul îngust și puternic luminat al unei închisori Stasi. Pe ambele laturi se aflau uși grele de metal, cu încuietori uriașe și grilaje groase la feres-trele mici.

— Nu te uita! a șușotit Ester.

Dar i-a fost imposibil să reziste și Olivia a surprins câteva imagini de bărbați și femei, majoritatea ghemuiți în poziții fetale pe paturi înguste și tari, fără confortul unei pături măcar. Agentul le zorea tot mai adânc în măruntaiele clădirii înfricoșătoare, iar Olivia a trebuit să-și adune toată încrederea pe care o avea în mama ei ca să continue s-o urmeze în iad.

— Acolo!

Agentul a ridicat o mână în timp ce un geamăt subțire s-a prelins pe coridor.

— Ascult-o! E nevoie de atâta tărațoi?

— O să vedem asta, a răspuns Ester. S-ar putea să fie ceva complicații.

Agentul a tresărit. Oprindu-se în fața uneia dintre ușile de fier, a bătut de trei ori în ea. Le-a deschis o femeie care

purta uniforma gri-verzuie a *Volkspolizei*¹ și arbora o expresie îndurerată.

— Moașă, a spus agentul Stasi și a împins-o ușurel pe Ester înăuntru.

— În sfârșit!

Vopo – porecla tuturor celor de la *Volkspolizei* – a luat-o pe Ester de braț.

— Ceva nu e în regulă cu ea, asta e sigur.

Olivia a urmat-o pe Ester în cămăruță și a oftat la priveliștea din fața ei. Prizoniera era o bucățică subțire de femeie, cu siguranță nu cu mult mai în vârstă decât cei șaptesprezece ani ai Oliviei, cu o burtă uriașă și păr scurt, de un verde surprinzător. Se zvârcolea de durere, agățându-se de cătușele care o țineau legată de o țevă, de parcă ar fi încercat să se cațăre pe peretele dezolant.

— Ceva este foarte în neregulă, a fost de acord Ester, pășind înainte. Biata femeie trebuie să se miște.

— Nu se poate, a replicat *Vopo*. Trebuie să rămână legată. Ar putea fi o amenințare.

— Pare amenințătoare?

— De fapt, nu...

S-a uitat spre ușă, dar agentul Stasi plecase și, în timp ce prizoniera ajungea la capătul unei contractii și se prăbușea, lipindu-se de perete, se auzea zgomotul pantofilor lui eleganți răsunând pe coridor.

— Arăți a femeie voinică, i-a spus Ester crispată lui *Vopo*, iar fiica mea este foarte puternică. O să ne descurcăm.

¹ „Poliția Populară” a fost organizată în 1945 în Zona de ocupație sovietică și a continuat să funcționeze apoi în RDG, în subordinea directă a Ministerului de Interne. A fost desființată în 1990, după reunificarea Germaniei (n. tr.).

Vopo s-a uitat de la Olivia la prizonieră.

— Foarte bine, dar, dacă ceva merge prost, pe capul tău va cădea!

— Bineînțeles!

Vopo a descuiat cătușele și tânăra a căzut pe jos. Ester s-a dus lângă ea, făcându-i semn Oliviei s-o ajute ca s-o ridice pe patul aspru.

Prizoniera a deschis ochii și și-a ridicat privirea, buimacă.

— Am murit?

Ester i-a zâmbit.

— Chiar dimpotrivă, draga mea, ești pe cale să naști. Cum te cheamă?

— Claudia.

— Claudia, hai să ne odihnim și apoi... Of, se pare că am început din nou!

Claudia s-a crispat iar, dar Ester a ținut-o ferm și a privit-o adânc în ochii speriați.

— Respiră, Claudia, așa... inspiră pe nas, expiră pe gură! Bine! Lucrează cu durerea, draga mea! Este pur și simplu corpul tău care se deschide pentru a-l lăsa să iasă pe bebeluș. Respiră, așa, e minunat!

Olivia s-a dat la o parte, clipind pentru a-și alunga lacrimile prostești în timp ce-și privea mama făcând niște lucruri magice cu Claudia care, odată contractia încheiată, s-a relaxat iar pe pat.

— Grozav! a spus Ester ușurel. Hai să aruncăm o privire și să vedem cum stăm, bine? Oh, excelent, ești foarte aproape, Claudia! De aceea doare atât de tare – bebelușul se pregătește să iasă. Dacă mă ascuți, totul se va termina foarte curând și bebelușul se va odihni în brațele tale.

Claudia a schițat un zâmbet slab.

— Mi-aș dori ca Frank să fie aici.

— Este soțul tău?

Femeia a încuviințat.

— Voia să fie cu mine. Știu că nu se obișnuiește, dar el voia asta, spunea că este normal să mă susțină, să mă susțină...

Vorbele i s-au înecat într-un hohot de plâns, apoi o nouă contracție i-a zguduit trupul subțirel și nu s-a mai putut concentra decât asupra respirației. Olivia a aruncat o privire către *Vopo*, care se retrăsese înspre ușă, apoi s-a întors la Claudia.

— De ce te afli aici? a șoptit ea.

Claudia a arătat spre păr, dând vag să-și apuce șuvițele verzi.

— Sunt un element subversiv.

Olivia a rămas cu gura căscată. Erau avertizați în mod constant de relele pe care le aduceau revoltele împotriva statului care se îngrijea de toate, dar ea nu întâlnise niciodată pe cineva care s-o fi făcut cu adevărat.

— Chiar ești?

Fata a ridicat din umeri.

— Așa se pare. Eu l-am vopsit doar pentru distracție. Hainele mele erau ca niște saci, așa că m-am gândit...

Olivia s-a încruntat.

— Dar trebuie să fi făcut și tu ceva. Trebuie să fi...

— Olivia!

Vocea lui Ester era tăioasă.

— Nu e momentul potrivit pentru discuții politice.

Olivia a tresărit.

— Nu, mamă. Îmi pare rău, *Mutti*! S-a aplecat spre ea, adăugând: Dar e groaznic aici, așa că...

— Ba nu e groaznic.

În vocea lui Ester era o duritate de oțel care a oprit-o prompt pe Olivia. Mama ei era atât de calmă, puternică și iubitoare, încât Olivia uita, uneori, prin ce trecuse.

— Îmi pare rău! a șoptit ea din nou.

Ester s-a scuturat ușor, de parcă s-ar fi debarasat de trecut, și i-a zâmbit.

— Nu are de ce să-ți pară rău, scumpa mea. Acum, du-te și adu apă, te rog! Și prosopul acela. Se pare că sosește bebelușul!

Bucuroasă să scape de rușine, Olivia a adus lucrurile de care avea nevoie mama ei, apoi s-a retras, având grijă să rămână lângă capul Claudiei. Bebelușii erau un dar minunat, știa asta. Era datoria fiecărei femei să aibă cât mai mulți copii pentru a-i înlocui pe bieții bărbați pierduți în război sub focul armelor inamice, și, când avea să vină timpul, ea urma să-și facă datoria. Doar că nu era sigură că vrea să știe atât de multe despre asta în prealabil.

Claudia își încleșta acum mâinile în părul verde, ținând de parcă ar fi fost sfâșiata, iar Ester o mângâia calm pe spate și îi spunea cât de bine se descurcă.

— Vine! Vine bebelușul, Claudia. Mai împinge o dată!

Și apoi, brusc, cu un urlet din partea Claudiei, în cameră și-a făcut apariția o nouă viață.

— E băiat, a anunțat Ester când copilul a izbucnit într-un scâncet viguros. Ai un băiat, Claudia, un fiu.

Ester a legănat bebelușul în mâinile ei sigure, iar Olivia s-a strecurat mai aproape ca să-l privească. Ce mare era! Cum Dumnezeu reușise Claudia? Ester l-a întins spre Olivia.

— Eu? a întrebat ea, aruncând o privire către *Vopo*, care rămăsese lângă ușă și stătea de vorbă prin grilaj.

— Te rog! a grăbit-o Ester. Trebuie să tai iute cordonul ombilical.

Olivia și-a întins mâinile și mama ei i-a dat copilul. Era un pic unsuros, dar pielea îi era extrem de moale și, în timp ce-l privea agitându-și piciorușele, a fost copleșită de admirație.

— Este splendid.

— Nu-i așa?

Ester a tăiat cordonul ombilical și a dat din cap.

— Acum poți să i-l dai lui *Mutti*.

Claudia se așezase deja în capul oaselor și se vedea că durerile fuseseră date uitării în timp ce-și lua pruncul în brațe și-l acoperea de sărutări.

— Băiatul meu. Oh, băiatul meu cel scump!

Mititelul și-a țuguat buzele și, când ea și-a deschis bluza, s-a prins cu nerăbdare de sân. Claudia a tresărit, apoi s-a foit ca să se așeze mai bine, și, în timp ce el sugea, degetele ei mângâiau orbește părul pufos de pe căpșorul lui. Bebelușul a scos un scâncet de mulțumire și și-a apropiat mâna de cea a mamei sale, agățându-și instinctiv degetelele de unul dintre degetele ei.

Olivia s-a tras înapoi cât de mult îi dădea voie celula îngheșuită ca să-i ofere puțină intimitate Claudiei, dar nu-și putea desprinde ochii de la proaspăta mamă și de la copilaș.

— Așa a fost și pentru tine? i-a șoptit ea lui Ester, care era ocupată să verifice placenta.

Ester a tresărit, și Olivia a privit-o surprinsă.

— Cu băieții, vreau să spun, cu Mordy și Ben.

— A, înțeleg! Da. Da, firește. Primele momente cu un nou-născut sunt foarte prețioase.

Părea tulburată, și Olivia s-a uitat la ea cu oarecare curiozitate, dar Ester și-a ferit privirea și s-a întors spre pat.

— Foarte bine, Claudia!

Tânăra și-a desprins ochii de la copilul ei.

— Mulțumesc! Îți mulțumesc foarte mult! N-aș fi reușit fără tine.

— Bineînțeles c-ai fi reușit! Bebelușul a știut ce să facă, nu-i așa?

Ea a dat din cap, zâmbind.

— O să-i pun numele...

Dar cuvintele i-au fost întrerupte de ușa care s-a deschis cu zgomot. Toate trei și-au ridicat privirea către agentul Stasi care intrase din nou în celulă și privea țintă la copil.

— Un băiat, a rostit el. Bine!

A întins mâna și l-a smuls din brațele Claudiei, atât de rapid și de sigur, încât aceasta nici măcar n-a avut timp să reacționeze.

— Voi avea grijă să fie crescut cum se cuvine.

— Ce? a icnit Claudia.

Agentul se întorcea deja spre ușă, iar ea a țâșnit din pat, cu sângele curgându-i pe picioarele subțiri, și s-a agățat de brațul lui.

— Ce vrei să spui? Ce faci? E copilul meu!

— Nu mai este, a fost răspunsul rece.

Olivia privea îngrozită la agent și la bebelușul ca un pachetel roz care se contorsiona pe negrul paltonului lui.

— Ești un element subversiv, un pericol pentru stat, a continuat el. Nu putem avea încredere în tine pentru creșterea unui copil. Va merge într-un cămin bun, un cămin socialist.

— Nu sunt un element subversiv. Vă jur că nu sunt!

Claudia era în genunchi acum, plângând.

— Mi-am vopsit părul doar ca să mă distrez. Nu înseamnă nimic. Sunt în FDJ, am depus jurământul, îl voi crește bine, vă jur!

— Mă tem că nu putem avea încredere în tine.

Agentul a dat din umeri, de parcă i-ar fi luat Claudiei cu de-a sila vreo bucată de ciocolată, nu viața pe care ea se luptase s-o aducă pe lume.

— Vă rog! a strigat Claudia.

Dar el s-a întors spre ușă, fără să-i pese de durerea ei.

Și atunci Ester a pășit în fața lui.

— Nu! a spus ea.

Toți au încremenit. Ester era mică, dar vocea ei umplea încăperea.

— Domnule, nu poți face asta. Nu poți lua acest bebeluș de lângă mama lui.

— Nu pot? a mijit el ochii amenințător.

— Este cruzime, represiune – tocmai lucrurile împotriva cărora am luptat noi, nu-i așa?

— Cum îndrăznești? a răcnit el.

Dar lui Ester nu-i păsa de amenințare, deși tot corpul îi tremura de emoție.

— Am mai văzut asta! Am văzut copii smulși din brațele mamelor lor. Am văzut cât rău poate să facă asta, suferința pe care o provoacă. Naziștii iau copiii de lângă mamele lor. Credeam că suntem mai buni decât atât? Credeam că socialismul înseamnă să construim un viitor împreună. Credeam că este vorba despre familie, comunitate și valori comune.

— Chiar este, iar această femeie, acest element subversiv, nu le împărtășește pe ale noastre.

— Este totuși mama lui. A ieșit din trupul ei.

— Care este un instrument aparținând statului. Nu vom fi cruzi cu copilul. Va fi în siguranță și bine îngrijit.

— Dar nu de către ea.

— Pentru că ea nu este demnă.

— Dar...

— Moașă! Ți-ai făcut treaba, acum lasă-mă și pe mine să mi-o fac pe-a mea! Dacă această femeie se dovedește loială, poate avea un alt copil.

— Nu e același lucru!

Cuvintele păreau să se smulgă din măruntaiele lui Ester, iritate de durere.

Agentul s-a tras înapoi.

— Poate, moașă Pasternak, ești și tu vreun element subversiv?

— Nu! De data asta, a fost rândul Oliviei să intervină: Mama mea este loială, bună și cinstită.

— Atunci, ai grijă să rămână așa, altfel veți vedea din nou interiorul acestei clădiri!

Și, cu asta, bărbatul a dispărut, luând cu el și copilul fără nume. Ester s-a prăbușit pe podea alături de Claudia și au plâns împreună.

Duba le-a cărat înapoi pe Alte Ladenstrasse, în timp ce primele raze de lumină traversau Stalinstadtul. Olivia a ieșit în fugă, mai ușurată ca oricând să-și revadă casa, în timp ce agentul le mulțumea scurt și dispărea în trombă.

— Îmi pare rău că a trebuit să vezi asta, Liv! a spus Ester. Dar îți sunt foarte recunoscătoare pentru ajutor!

— *Mutti*, mă bucur că nu a trebuit să te duci acolo de una singură!

Ester a scos un hohot de râs scurt și sumbru.

— Am cunoscut și mai rău de-atât, scumpa mea, mult, mult mai rău.

La asta se ajungea întotdeauna cu mama ei. Olivia știa și de ce; știa că, atunci când avea vârsta pe care o avea ea acum, Ester fusese trimisă în *acel loc*. Știa că timpul petrecut acolo stătea la baza a tot ceea ce era mama ei, dar în seara asta fusese ceva nou, un puț de durere care era și mai adânc decât tot ce înțelesese Olivia până acum.

Ester s-a uitat la ea, zâmbind trist.

— Se pare că a sosit momentul.

Inima Oliviei a tresăltat.

— Momentul pentru ce, *Mutti*?